

# Právo na soudní ochranu

Byl-li obžalovaný odvolacím soudem pravomocně zproštěn obžaloby, nemůže Nejvyšší soud toto rozhodnutí v dovolacím řízení zrušit a sám zároveň zamítnout odvolání obžalovaných proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Takový postup by byl v rozporu s § 265m odst. 1 písm. a) trestního řádu.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 1489/23 ze dne 30.10.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) M. B., zastoupeného prof. JUDr. T.G., Ph.D., advokátem, sídlem P., a 2) M. E., zastoupeného JUDr. J.S., advokátem, sídlem H.K., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2023 č. j. 5 Tdo 231/2022-2259, za účasti Nejvyššího soudu, jako účastníka řízení, a Nejvyššího státního zastupitelství, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2023 č. j. 5 Tdo 231/2022-2259 bylo porušeno ústavní právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2023 č. j. 5 Tdo 231/2022-2259 se ruší.

## Z odůvodnění

### I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zaevidovanou pod sp. zn. II. ÚS 1489/23, se první stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozhodnutí s tím, že jím došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv vyplývajících z čl. 36 odst. 1 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Ústavní stížností, zaevidovanou pod. sp. zn. IV. ÚS 1760/23, se druhý stěžovatel domáhá zrušení totožného rozhodnutí s tím, že jím došlo k porušení jeho ústavních práv vyplývajících z čl. 36, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny.

3. Usnesením Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2024 sp. zn. II. ÚS 1489/23 a sp. zn. IV. ÚS 1760/23, rozhodlo plénum Ústavního soudu, že se obě ústavní stížnosti spojují ke společnému řízení, které bude vedeno pod sp. zn. II. ÚS 1489/23.

4. Z ústavních stížností a jejich příloh vyplývá, že Krajský soud v Hradci Králové (dále jen "krajský soud") rozsudkem ze dne 30. března 2021 č. j. 4 T 2/2019-1638 uznal oba stěžovatele vinnými ze spáchání zločinu dotačního podvodu dle § 212 odst. 1 a odst. 6 písm. a) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník") a zločinu poškození finančních zájmů Evropských společenství dle § 260 odst. 1 a odst. 5 trestního zákoníku. Těch se podle krajského soudu dopustili, stručně řečeno, tak, že oba v postavení ředitelů obchodní společnosti X, jakožto žadatele o poskytnutí dotace, předložili Ministerstvu průmyslu a obchodu různé dokumenty, obsahující nepravdivá sdělení, že "společnost X má ke dni zpracování žádosti vypořádány všechny splatné závazky ke zdravotním pojišťovnam", přestože měla několikamilionové dluhy na zdravotním pojištění. Za uvedené jednání byli oba stěžovatelé odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku a šesti měsíců, jehož výkon byl odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. V dané věci šlo již o třetí meritorní rozhodnutí.

5. Vrchní soud v Praze (dále jen "vrchní soud") rozsudkem č. j. 6 To 42/2021-2156 zprostil z podnětu odvolání oba stěžovatele obžaloby, a to zejména kvůli závažným pochybením krajského soudu v hodnocení výsledků dokazování, absenci potřebné pozornosti vůči řádnému plnění mezi společností, v jejíž čele stěžovatelé stáli, a zdravotními pojišťovny.

6. Nejvyšší soud napadeným usnesením zrušil rozsudek vrchního soudu, stejně jako všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušený rozsudek vrchního soudu, a současně sám zamítl odvolání stěžovatelů. Nejvyšší soud se neztotožnil se závěry odvolacího soudu a dospěl naopak k závěru, že soud v podmínkách pro poskytnutí dotace (obsažené ve Výzvě č. II k předkládání projektů v rámci operačního programu Podnikání a inovace, vyhlášené dne 1. května 2008) nenalezl žádné nesrovnalosti či informace, které by byly vyjádřeny jakkoliv nejednoznačným, neurčitým či nesrozumitelným způsobem. Stěžovatelé podle Nejvyššího soudu neměli v době podání žádosti o poskytnutí dotace řádně vypořádány všechny závazky a některé byly dokonce uzavřeny až po rozhodnutí o poskytnutí dotace. Naopak se Nejvyšší soud zcela ztotožnil s rozsudkem krajského soudu, který uznal stěžovatele vinné z již výše zmíněných zločinů. Za tímto účelem Nejvyšší soud po zrušení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu sám ve věci rozhodl podle § 265m odst. 1 trestního řádu per analogiam, přičemž po přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti výroků napadeného rozsudku krajského soudu shledal, že prvoinstanční rozsudek nevykazuje žádné vady nebo logické nedostatky. Nejvyšší soud tak z pozice odvolacího soudu zamítl odvolání stěžovatelů a shledal rozsudek krajského soudu zákonným a věcně správným.

## II. Argumentace stěžovatelů

7. První stěžovatel namítá, že Nejvyšší soud nebyl oprávněn sám rozhodnout o stěžovatelově vině namísto odvolacího soudu. Vydání rozhodnutí je ve zjevném rozporu s § 265m odst. 1 písm. a) trestního řádu. Přestože Nejvyšší soud vydal v dané věci usnesení, jde fakticky o meritorní rozhodnutí o vině. Smyslem zmíněného ustanovení je podle stěžovatele vyloučení jakékoliv možnosti Nejvyššího soudu rozhodnout o vině poté, co byl obviněný zproštěn obžaloby odvolacím soudem. Totožný závěr dovozuje stěžovatel i z komentářové literatury. Ostatně sám Nejvyšší soud uvedl, že postupoval analogicky podle uvedeného ustanovení. Postup zvolený Nejvyšším soudem zapovídá i judikatura Ústavního soudu (stěžovatel poukazuje na nálezy sp. zn. I. ÚS 675/04 a sp. zn. II. ÚS 2258/14). K tomu stěžovatel doplňuje, že odvolací a dovolací řízení podléhají odlišným pravidlům. Dovolací soud je omezen druhem námitek, které před ním lze uplatnit. Zamítnutím odvolání (bez předchozího vyrozumění o takovém postupu) tak Nejvyšší soud omezil stěžovatele v možném rozsahu uplatněných námitek, které stěžovatel v dovolacím řízení uplatnil. Napadené usnesení je proto třeba považovat za překvapivé rozhodnutí, jehož dopady jsou podtrženy tím, že Nejvyšší soud neprováděl žádné důkazy.

8. Nejvyšší soud rovněž překročil své pravomoci tím, že přezkoumával skutkové závěry vrchního soudu, aniž by byly v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů. Rozhodnutí vrchního soudu bylo založeno na závěru, že obžalovaní jednali v dobré víře ve správnost svého počínání. Aniž by sám provedl jakékoliv důkazy, dospěl Nejvyšší soud k opačnému skutkovému závěru. Nedeklaroval přitom, že by šlo o tzv. extrémní rozpor, což je podle ustálené judikatury jediná situace, v níž Nejvyšší soud přehodnocuje skutkové závěry. Soud rozhodující o opravném prostředku nemůže podle stěžovatele dospět k odlišným skutkovým závěrům, aniž by relevantní důkazy sám provedl. Kromě zákona takovou možnost zapovídá rovněž ustálená judikatura Ústavního soudu.

9. Podle stěžovatele projednání dovolání navíc bránila účinná právní úprava. Jelikož byl rozsudek vrchního soudu vyneseno dne 27. 9. 2021, mohl v té době nejvyšší státní zástupce v řízení o dovolání namítat extrémní rozpor pouze ve prospěch obviněného, jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu. Nestandardně dlouhá doba mezi vyhlášením rozsudku a jeho písemným vyhotovením na tom podle stěžovatele nemůže nic změnit, neboť v takové situaci je požadavek právní jistoty naopak ještě

silnější.

10. Dále stěžovatel namítá, že naopak závěry Nejvyššího soudu jsou v extrémním rozporu s obsahem provedených důkazů. Od ostatních případů dotačního podvodu se daná věc odlišuje tím, že dotační prostředky nebyly jakkoliv zneužity a v žádosti o dotaci nebyla uvedena nepravda. Podmínkou pro přiznání dotace byla "bezdlužnost vůči zdravotním pojišťovnám", která byla definována i jako "posečkání s úhradou" závazků vůči pojišťovně. Stěžovatelem ovládaná společnost v dané době vyjednávala se zdravotními pojišťovnami o splátkových kalendářích k úhradě svých dluhů. Po dobu těchto vyjednávání zdravotní pojišťovny z vlastního rozhodnutí posečkávaly s vymáháním nedoplatků, což uznal i nalézací soud a před trestním řízením rovněž pracovníci ministerstva. Nadto stěžovatel najal mezinárodně uznávanou společnost Deloitte, která na splnění podmínek dotačního programu dohlížela. Stěžovatel tedy byl v dobré víře, že daný stav je "posečkáním" podle pravidel dotačního programu. Pojem posečkání nebyl dodnes nikde definován a jeho nejasnost by měl podle stěžovatele jít k tíži autora dotačních podmínek. Nadto stěžovatel vykládal tento pojem v souladu s logickými pravidly a byl ve svém názoru utvrzen z několika nezávislých zdrojů. Nemohl se tak dopustit úmyslného podvodného jednání. Nejvyšší soud však fakticky zaujal stanovisko, podle nějž musí i právní laik (spoléhající se na rady odborníků) předvídat odlišný budoucí názor Nejvyššího soudu. S obhajobou stěžovatele (uvedenou v odvolání, které sám zamítl) se Nejvyšší soud navíc nikterak nevypořádává (nezmiňuje je ani v tzv. naraci). Proto je jeho rozhodnutí rovněž nepřezkoumatelné. Jiné námitky a důkazy ve prospěch obhajoby pak deformoval. Podle stěžovatele rovněž nemůže Nejvyšší soud paušálně odkázat na závěry nalézacího soudu, které byly odvolacím soudem označeny za nelogické a nekonzistentní, aniž by se s tím vypořádal.

11. Konečně stěžovatel namítá, že rozhodnutí Nejvyššího soudu porušuje zásadu in dubio pro libertate. Při její aplikaci není možné klást nejasnost pravidel dotačního programu k tíži žadatelů. To opakovaně dovedl i Nejvyšší správní soud.

12. Druhý stěžovatel se ztotožnil s argumentací prvního stěžovatele týkající se protiústavnosti postupu spočívajícího v zamítnutí odvolání. Pokud totiž Nejvyšší soud shledal důvod, proč je rozhodnutí vrchního soudu chybné, měl podle stěžovatele postupovat podle zákonného postupu vymezeného v trestním řádu, tedy rozhodnutí samotné zrušit a přikázat vrchnímu soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl. Ratio legis těchto postupů spočívá dle stěžovatele zejména v možnosti prezentace nových tvrzení a předložení nových důkazů, což umožňuje obviněnému připravit další obhajobu proti obžalobě státního zástupce.

13. Stěžovatel nadále nesouhlasí se závěrem dovolacího soudu, že jednal v nepřímém úmyslu, k čemuž připomíná, že svým jednáním v souvislosti s dotačním procesem sledoval pouze neexistenci splatných závazků při proplacení dotace. V žádostech nebyly uvedeny nepravdivé údaje, protože v podmínkách dotačního programu bylo posečkání či dohoda o úhradě nedoplatků považováno za vypořádané nedoplatky. Stěžovatel nadále projevil zájem o informace, které by mu potvrdily správnost postupu v dotačním procesu, pročež navázal kontakt s externí poradenskou firmou Deloitte a absolvoval školení od Ministerstva průmyslu a obchodu. Stěžovatel se ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu, který uvedl, že když ani výsledky doplněného dokazování neumožnily učinit jasný závěr o vině, nemůže soud takovou situaci vykládat v jejich neprospěch.

### III. Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatelů

14. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkovi a vedlejšímu účastníkovi řízení.

15. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že při rozhodování zohlednil zásadu procesní ekonomie, pročež přistoupil ke zrušení zprošťujícího rozsudku odvolacího soudu, protože pokud Nejvyšší soud může dle § 265m odst. 1 trestního řádu sám rozhodnout, není důvod, aby věc se svým závazným právním názorem navracel soudu nižšího stupně k novému projednání a rozhodnutí. Navíc bylo vzhledem k délce řízení a množství rozhodnutí nutno pravomocně rozhodnout co nejdříve. Svě rozhodnutí nepovažuje za překvapivé, protože soud prvního stupně shledal oba stěžovatele již dvakrát vinnými a navíc zrušení zprošťujícího rozsudku a vrácení věci odvolacímu soudu navrhoval i nejvyšší státní zástupce v podaném dovolání. Stěžovatelé měli možnost v rámci celého řízení uplatnit svou obhajobu, přičemž byli oba dva zastoupeni obhájci, jejichž prostřednictvím souhlasili s projednáním dovolání v neveřejném zasedání. Stěžovatelé se tak nemohou odvolávat na překvapivost rozhodnutí, které Nejvyšší soud vydal, protože zde neplatí obdobné omezení jako v odvolacím řízení. Nejvyšší soud postupoval v souladu se zákonem. Nakonec se Nejvyšší soud vyjádřil k námitce prvního stěžovatele, podle kterého nemohl nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání uplatnit důvod dovolání dle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť v době vyhlášení rozsudku zákon neumožňoval podat dovolání týkající se skutkových otázek v neprospěch obviněného. Tuto námitku rovněž neshledal jako důvodnou, jelikož platnost procesních úkonů se posuzuje podle právní úpravy účinné v době, kdy byly učiněny. Ve zbytku Nejvyšší soud toliko odkázal na napadené usnesení Nejvyššího soudu.

16. Nejvyšší státní zastupitelství se neztotožnilo s argumentací uplatněnou stěžovateli v ústavních stížnostech. Nejvyšší státní zastupitelství interpretuje ustanovení § 265m odst. 1 trestního řádu tím způsobem, kdy hlavní jádro tohoto a jemu podobných ustanovení spatřuje v zákazu vydat rozhodnutí soudu, ve kterém by byl obviněný nově odsouzen, nebo kde by bylo podstatně zhoršeno jeho postavení. Upozorňuje, že Ústava nezakotvuje podat právo na odvolání v trestních věcech, nicméně tato povinnost plyne z čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě. I zde však existuje výjimka, která se uplatní mj. v situaci, kdy byl obviněný uznán vinným na základě odvolacího rozsudku, přičemž se tato výjimka podle Nejvyššího státního zastupitelství aplikuje na případ stěžovatelů a rozhodnutí ze strany Nejvyššího soudu. Dále Nejvyšší státní zastupitelství akcentuje důležitost konečnosti sporu, kterou lze považovat za znak spravedlivého procesu. Nejvyšší státní zastupitelství nepřisvědčilo ani námitce překvapivosti rozhodnutí, neboť Nejvyšší soud rozhodl na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce a stěžovatelé se mohli k dovolání v průběhu řízení vyjádřit. Nejvyšší státní zastupitelství se taktéž neztotožňuje s námitkami prvního stěžovatele spočívajícími v "časovém překryvu" dvou norem trestního řádu. Stěžovatelé navíc Ústavní soud staví svými skutkovými námitkami do pozice čtvrté skutkové revizní instance. V situaci ohledně stěžovatelových domnělých rozporů mezi skutkovým stavem a závěry Nejvyššího soudu nemůže být využita zásada in dubio pro libertate, protože ta se má aplikovat pouze v případě existence několika srovnatelných výkladů veřejnoprávní normy, přičemž je potřeba vybrat ten, který nejméně zasahuje do základního práva a svobody adresáta. Pojem "posečkáni s úhradou" však dle Nejvyššího státního zastupitelství nemá několik srovnatelných výkladů.

17. Ústavní soud zaslal uvedená vyjádření stěžovatelům na vědomí a k případné replice. První stěžovatel kritizuje formální zaujetí role odvolacího soudu Nejvyšším soudem. Stěžovateli se nadále jeví argument procesní ekonomie neproporcionální, a to i z důvodu délky samotného řízení, která dosáhla téměř deseti let, a prakticky všechny orgány činné v trestním řízení učinily závěr o nevině stěžovatele. Stěžovatel se taktéž neztotožňuje s argumentací Nejvyššího soudu ohledně překvapivosti rozhodnutí, kdy stěžovatel prvek překvapivosti spatřuje v postupu, jakým Nejvyšší soud o samotné věci rozhodl. Stěžovatel se následně vyjadřuje k ústavní konformitě uplatnění dovolacího důvodu dle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Namítá, že z důvodu pozdního zaslání písemného vyhotovení rozsudku vznikla státnímu zástupci možnost uplatnit dovolací důvod, který starší právní úprava neznala. Tímto způsobem došlo dle stěžovatele k zásahu do jeho legitimního očekávání předpokladu včasného doručení písemného vyhotovení rozsudku. Dále stěžovatel obsáhle zopakoval argumenty

uplatněné v ústavní stížnosti.

18. Druhý stěžovatel se k zasláným vyjádřením ve stanovené lhůtě nijak nevyjádřil.

#### IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

19. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Dospěl k závěru, že ústavní stížnosti byly podány včas oprávněnými stěžovateli, kteří jsou podle § 30 zákona o Ústavním soudu zastoupeni advokáty. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv.

#### V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

20. Ústavní soud posoudil všechny výše uvedené skutečnosti a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Přisvědčit musel Ústavní soud námitce, že Nejvyšší soud zamítl odvolání podané stěžovateli v rozporu se zákonem.

21. Podle § 265m odst. 1 písm. a) trestního řádu "Nejvyšší soud může při zrušení napadeného rozhodnutí také sám hned rozhodnout ve věci rozsudkem. Nejvyšší soud nemůže však sám uznat obviněného vinným skutkem, pro nějž byl obžaloby zproštěn nebo pro nějž bylo trestní stíhání zastaveno (...)". Napadeným usnesením Nejvyšší soud zrušil zprošťující rozsudek vrchního soudu a sám odvolání zamítl, k čemuž uvedl, že per analogiam aplikoval uvedené ustanovení.

22. Ustanovení § 265m trestního řádu na jedné straně "propůjčuje" Nejvyššímu soudu za určitých okolností roli odvolacího soudu. Zároveň však stanovuje meze, které mají zaručit, aby nedošlo ke zhoršení postavení obviněného nebo dokonce k úplnému zbavení některých procesních práv. Ze systematického hlediska zakotvuje uvedené ustanovení výjimku z obecného pravidla popsaného v § 265l trestního řádu, a to z důvodu lepšího naplnění zásad rychlosti a hospodárnosti trestního řízení (srov. např. usnesení ze dne 9. 5. 2006 sp. zn. I. ÚS 675/04).

23. Z výše uvedeného je zřejmé, že při zvažování aplikace uvedeného ustanovení musí Nejvyšší soud přihlížet, zda konečným meritorním rozhodnutím nezhorší právní postavení obviněného a zda si nepřisvojuje roli, která mu nepřísluší. V tomto směru lze například poukázat na ustálenou judikaturu Ústavního soudu, podle níž důkazy nemůže přehodnocovat ten soud, který se s nimi neseznámil v autentické podobě a nedal účastníkům řízení možnost se k jejich obsahu vyjádřit [srov. např. nález ze dne 13. 12. 2016 sp. zn. II. ÚS 1837/16 (N 243/83 SbNU 767), nebo body 14 a násl. nálezu ze dne 28. 11. 2023 sp. zn. III. ÚS 1619/23]. Vztahují-li se závěry této judikatury na řízení odvolací a stížnostní, není důvod, aby je Ústavní soud nevztáhl rovněž na řízení dovolací, nota bene vystupuje-li (při aplikaci uvedeného ustanovení) Nejvyšší soud fakticky v roli odvolacího soudu. Naopak postavení obviněného je v dovolacím řízení ještě více oslabeno, neboť dovolací soud zpravidla konečně rozhoduje v neveřejném zasedání.

24. Vztáhne-li Ústavní soud uvedené obecné principy na danou věc, musel dospět k závěru, že napadeným rozhodnutím Nejvyššího soudu došlo k porušení ústavních práv stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Kromě toho jeho postup odporuje rovněž čl. 40 odst. 5 Listiny, podle kterého "Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem".

25. Nejvyšší soud však postupoval contra legem, neboť zamítl odvolání obou stěžovatelů proti odsuzujícímu rozsudku, přestože byli oba pravomocně zproštěni podané obžaloby. Pro takový postup postrádal Nejvyšší soud zákonnou oporu. Ačkoliv se jej pokusil "zaštítit" užitím analogické aplikace §

265m trestního řádu, jde podle Ústavního soudu o postup nepřipustný. Takové užití analogie by totiž smysl daného ustanovení ignorovalo a ochranu práv obviněného vyprázdnilo. Ospravedlnění pro takový postup nelze hledat ani v naplnění zásad rychlosti a hospodárnosti řízení, neboť to je nezbytnou podmínkou jakékoliv aplikace § 265m trestního řádu a nemůže tedy samo o sobě zavdat oprávnění k postupu contra legem. Postup, který Nejvyšší soud zvolil v napadeném rozhodnutí, proto musí Ústavní soud vyhodnotit jako obcházení kogentního ustanovení zákona.

26. Podle Ústavního soudu popsaný postup nepředstavuje z hlediska ústavních práv jen nějaké nevýznamné porušení formálních procesních postupů. Stěžovatelům je nutno přisvědčit, že Nejvyšší soud svým postupem reálně zhoršil jejich procesní postavení. Mezi všemi zasaženými subjektivními právy lze jako příklad uvést právo na zákonného soudce a právo vyjádřit se ve veřejném zasedání k relevantním důkazům před soudem, který tyto důkazy provedl a v souladu se zákonem hodnotí.

27. Celkově lze odůvodnění napadeného rozhodnutí vytknout nejasné oddělení rolí odvolacího a dovolacího soudu a nedostatečné odůvodnění (místy až nepřezkoumatelnost) závěrů a úvah Nejvyššího soudu. Tato pochybení jsou z ústavněprávního hlediska závažná zejména tam, kde se Nejvyšší soud odchyluje od právních a skutkových závěrů vrchního soudu. Nedostatky stran srozumitelnosti odůvodnění lze nicméně shledat rovněž v rozhodnutí vrchního soudu. Podle Ústavního soudu trpí celé uvedené trestní řízení tím, že soudy nedokázaly shodně vymezit, které skutečnosti jsou pro posouzení trestní odpovědnosti stěžovatelů podstatné. Už v těchto východiscích se úvahy jednotlivých soudů mýlí.

28. V první řadě jde o úvahy týkající se (ne)jednoznačnosti podmínek pro udělení dotace (viz první polovina bodu 32 napadeného usnesení). Vrchní soud k této otázce v obsáhlém bodě 31 cituje několik různých dokumentů s tím, že jsou mezi nimi podstatné rozdíly, přičemž uzavírá, že tyto rozdíly nebyly odpovědnými subjekty objasněny. V takové situaci je podle vrchního soudu nutné hodnotit nejasnosti v dokumentech ve prospěch obžalovaných. Dále vrchní soud poukázal na sérii rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, podle nichž nese stát odpovědnost za srozumitelnost podmínek pro udělení dotace. Na to Nejvyšší soud zareagoval zopakováním citací pouze dvou ze všech uvedených dokumentů, načež uzavřel, že "z uvedených znění čestných prohlášení v rámci dotačních podmínek nelze usuzovat, že by tato byla vymezena jakkoliv nejednoznačným, neurčitým či nesrozumitelným způsobem, který by měl ve svém důsledku odůvodňovat beztrestnost jednání obviněných". Podle Ústavního soudu tím Nejvyšší soud ignoroval podstatu argumentace vrchního soudu a obhajoby, a aniž by se s nimi vypořádal, dospěl sám v neveřejném zasedání k opačnému závěru. Takové pochybení reálně omezuje práva obhajoby, neboť věc nebyla s konkrétními pokyny vrácena vrchnímu soudu k novému posouzení.

29. Na to ne zcela srozumitelně navazují úvahy v závěrečné části bodu 32 napadeného usnesení, které se týkají výkladu institutu posečkání s úhradou. Nejvyšší soud jimi přisvědčuje odůvodnění obsaženému ve zrušeném usnesení o zastavení trestního stíhání (srov. bod 66 a násl. usnesení krajského soudu ze dne 27. 11. 2019 č. j. 4 T 2/2019-1225), což rovněž není postupem ideálním z hlediska srozumitelnosti závěrů nejvyšší soudní instance. Samotné úvahy Nejvyššího soudu jsou velmi stručné a není úplně zřejmé, proč jsou důvodem pro zrušení zprošťujícího rozhodnutí, neboť toto rozhodnutí vrchního soudu se obsahem institutu posečkání s úhradou v podstatě nezabývá. Vrchní soud k danému institutu uvádí pouze tolik, že "u problematiky objektivní stránky coby zákonného znaku skutkových podstat obou trestných činů - tj. uvedení nepravdivých údajů, bylo rozhodující posouzení zjištění, zda došlo k posečkání s úhradou závazků nebo alternativně podle výsledků především k uzavření dohod o úhradě závazků se zdravotními pojišťovnami". A právě uvedenou alternativou (uzavřením dohod) se vrchní soud dále obsáhle zabýval a shledal v ní důvod pro zproštění obou stěžovatelů obžaloby. Z toho je zřejmé, že popsané závěry Nejvyššího soudu,

kteře se měly týkat důvodnosti dovolání proti zprošťujícímu rozsudku vrchního soudu, se s obsahem napadeného rozsudku mívají, neboť se týkají odlišné otázky. Tím činí tuto část opěrných důvodů napadeného usnesení (ratio decidendi) nesrozumitelnou.

30. V bodě 33 napadeného usnesení se Nejvyšší soud pokouší vypořádat s úvahami vrchního soudu obsaženými v bodě 32 jeho zprošťujícího rozhodnutí, v němž je popsán proces "nápravy" porušení pravidel pro poskytnutí dotace. Vrchní soud v této části rozhodnutí dovozuje, že včasné uzavření dohod s většinou zdravotních pojišťoven znamenalo, že stěžovatelé své původní pochybení napravili (postupem podle výslovného znění dotačních pravidel). Z toho důvodu dospěl vrchní soud k závěru, že "s ojedinělými výjimkami" postupovali stěžovatelé v souladu s dotačními pravidly. Je třeba konstatovat, že z rozhodnutí vrchního soudu není v této části zřejmé, jak se tento skutkový závěr měl podle jeho názoru projevit při posuzování trestní odpovědnosti stěžovatelů (např. zda "ojedinělé výjimky" způsobují nepřesnost popisu skutku nebo zda samy mají natolik nízkou společenskou škodlivost, že jednání stěžovatelů nelze považovat za trestný čin). Tuto nejasnost bude nutné v dalších fázích trestního řízení objasnit. To však Nejvyšší soud neučinil, když opět podstatu této argumentace, jak jí alespoň chápe Ústavní soud, ignoroval a pouze uzavřel, že některé dohody se zdravotními pojišťovnami (zřejmě ony v očích vrchního soudu "ojedinělé výjimky") byly uzavřeny až po rozhodnutí o proplacení dotace. Zda by se tento stav měl nějak podepsat na rozsahu trestní odpovědnosti stěžovatelů (přičemž je třeba vycházet z popisu skutku uvedeného v obžalobě), nelze z napadeného rozhodnutí vyčíst.

31. Za nepřezkoumatelný je rovněž třeba považovat závěr Nejvyššího soudu o naplnění znaku subjektivní stránky uvedené skutkové podstaty, které lze podle Nejvyššího soudu dovodit "ze skutkových okolností a z charakteru jednání obžalovaných" (bod 34 napadeného usnesení). Více k tomu Nejvyšší soud neuvádí, přičemž se nevypořádává s obsáhlou obhajobou obou stěžovatelů. I tento nedostatek je prohlouben tím, že Nejvyšší soud nevrátil věc zpátky některému ze soudů nižšího stupně a nepřikázal mu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 trestního řádu), ale rozhodl se ji svým rozhodnutím skončit. Prostý odkaz na závěry soudu prvního stupně by mohl z hlediska ústavních práv účastníků řízení postačovat, pokud by tyto závěry nebyly v mezidobí významně zpochybněny soudem odvolacím. Po jeho vydání je však nutné podrobně reagovat na jeho závěry, což nelze učinit prostým odkazem na závěry soudu nižšího stupně.

32. Úvahy Nejvyššího soudu, coby soudu odvolacího (body 42 až 46 napadeného usnesení), jsou pak kromě výše uvedeného zatíženy tou vadou, že zcela ignorují argumentaci, kterou uvedl vrchní soud (srov. zejména body 29 až 32 zprošťujícího rozsudku). Skutečnost, že Nejvyšší soud v roli soudu dovolacího zrušil zprošťující rozhodnutí vrchního soudu, neznamená, že Nejvyšší soud v roli soudu odvolacího může obsah argumentace ve zrušeném rozhodnutí ignorovat, jakoby neexistovalo. Prostý odkaz na své vlastní (a podle Ústavního soudu rovněž nedostatečné) závěry Nejvyššího soudu stran důvodnosti dovolání Nejvyššího státního zástupce nesplňuje podmínku přesvědčivosti při vypořádání obsáhlých odvolání obžalovaných.

33. Z uvedených důvodů bylo nutné dospět k závěru, že Nejvyšší soud porušil ve výroku uvedená ústavní práva stěžovatelů. Vzhledem k tomu, že pochybení Ústavní soud neshledal pouze ve způsobu rozhodnutí, nýbrž i v jeho obsahu, bylo namíště zrušit rozhodnutí Nejvyššího soudu jako celek, a nikoliv jen ve výroku, kterým bylo zamítnuto odvolání stěžovatelů. Úkolem Nejvyššího soudu ve znovuotevřeném dovolacím řízení bude opětovně posoudit, kterými ze svých názorů může v souladu s ústavními principy trestního řízení zavázat vrchní soud, rozhodne-li se mu věc znovu vrátit.

34. Jelikož Ústavní soud z výše uvedených důvodů shledal, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení ústavních práv obou stěžovatelů, vyhověl podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním

soudu ústavním stížnostem a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušil.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)